

Κίνδυνοι, εκτροπές και αστοχίες στη χρήση του Διαδικτύου (Σεβ. Μητροπ. Γλυφάδας Παύλος)

Categories : [ΚΟΙΝΩΝΙΑ](#)

Date : 24 Ιουνίου, 2018

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΓΛΥΦΑΔΑΣ, ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ, ΒΟΥΛΑΣ, ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ & ΒΑΡΗΣ ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ Α΄ ΣΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΨΗΦΙΑΚΩΝ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΠΟΙΜΑΝΤΙΚΗΣ

Αγαπητοί μου αδελφοί εν Χριστώ,

Το Διαδίκτυο αποτελεί ένα μέσον, το οποίο θα μπορούσε είτε να αξιοποιηθεί θετικά είτε να λειτουργήσει καταστροφικά. Η τοπική μας Εκκλησία, όπως και άλλες Ιερές Μητροπόλεις, δραστηριοποιείται στον χώρο του Διαδικτύου μέσω της ηλεκτρονικής σελίδας της, κάτι που θεωρούμε ότι αποτελεί χρέος της ποιμαντικής διακονίας μας στη σημερινή τεχνολογική εποχή.

Ποιοι είναι οι κίνδυνοι του Διαδικτύου. **Ένας κίνδυνος είναι ο κίνδυνος από τις αιρέσεις.** Το Διαδίκτυο διευκολύνει τη δράση των αιρετικών και παραθρησκευτικών ομάδων, οι οποίες δρουν με διάφορα προσώπια για να εμπλέξουν ανυποψίαστους ανθρώπους στα δίχτυα τους. Οι αιρέσεις και οι σέκτες έχουν βρει στο Διαδίκτυο το πλέον πρόσφορο έδαφος για να παραπλανήσουν. Η παραπλάνηση γίνεται σήμερα ταχύτατα και ύπουλα μέσω ιστοσελίδων, blogs, chat rooms, Facebook, Skype κ.τ.λ. Παρατηρείται, μάλιστα, το τραγικό φαινόμενο, κείμενα, μέθοδοι και δράσεις αιρετικών και παραθρησκευτικών ομάδων να εισχωρούν σε Ορθόδοξες ιστοσελίδες, ακόμη και σε ιστοσελίδες κληρικών. Αναγκαία όχι μόνον η κατήχηση, αλλά και διαρκής επαγρύπνηση και εξειδικευμένη αντιαιρετική ενημέρωση.

Στην ψηφιακή εποχή μας οι σέκτες **αναδιοργανώνονται στον κυβερνοχώρο, τοποθετούνται σε δίκτυα[1], οργανώνονται κάτω από νέα σχήματα και έτσι διαφεύγουν των νομικών τους ευθυνών[2].** Και όχι μόνον αυτό. Κινούνται και επιθετικά. Συχνά επιτίθενται εναντίον Ορθοδόξων Χριστιανικών ιστοσελίδων και με απειλές τις αναγκάζουν να «κατεβάσουν» ενημερωτικά αντιαιρετικά κείμενα. Αναγκαίο όσο ποτέ το αγωνιστικό φρόνημα.

Ένας άλλος κίνδυνος είναι ο κίνδυνος που προέρχεται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (social media). Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έχουν

τεράστια εξάπλωση τα τελευταία χρόνια. Οι χρήστες του Facebook μόνον, ξεπερνούν τα 2 δισεκατομμύρια. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης θα μπορούσαν να γίνουν αποδεκτά στο βαθμό που δεν έχουν εγγενή προβλήματα και χρησιμοποιούνται με τρόπο σωστό, μετρημένο και ευλογημένο. Στην αντίθετη περίπτωση ομιλούμε για λανθασμένη χρήση, κατάχρηση και χρήση διάτρητων συστημάτων, όπως το Facebook.

Οι ιστοσελίδες κοινωνικής δικτύωσης έχουν ορθώς χαρακτηριστεί «**παγκόσμιο καταναλωτικό φαινόμενο**»[3]. Κατανάλωση θεαμάτων, εικόνων, ανθρώπων. Οι άνθρωποι γίνονται προϊόντα προς κατανάλωση. Στις εικονικές κοινότητες κυριαρχεί η ψευδαίσθηση της εγγύτητας και προωθούνται οι ρηχές, επιφανειακές σχέσεις. Συχνά το ανθρώπινο πρόσωπο απεμπολείται και **ο εαυτός τοποθετείται στο κέντρο**. Αποτέλεσμα: το ηλεκτρονικό κουτσομπολιό, η καλλιέργεια εγωισμού, κενοδοξίας, αυταρέσκειας και φθόνου.

Έρευνες έχουν συνδέσει τη χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης με ψυχιατρικές διαταραχές. Έρευνα της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Pittsburgh μεταξύ 1787 νέων 19-32 ετών κατέδειξε ότι «όσο περισσότερο χρόνο περνούν οι νέοι στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τόσο περισσότερο αυξάνονται οι πιθανότητες να πάθουν κατάθλιψη... Η έκθεση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να προκαλέσει κατάθλιψη, η οποία οδηγεί σε μεγαλύτερη χρήση αυτών των μέσων»[4]. Άλλη έρευνα του Πανεπιστημίου Michigan έδειξε ότι όσο περισσότερο χρησιμοποιούσαν οι νέοι το Facebook, τόσο χειρότερα ένιωθαν[5]. Άλλη ενδεδειγμένη μελέτη σε δείγμα 5.208 ενηλίκων βρήκε ότι η χρήση του Facebook συνδέεται με αρνητικές επιπτώσεις για την ψυχική και τη σωματική υγεία[6]. Και αρκετές άλλες μελέτες συνδέουν την παρατεταμένη χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης **με κατάθλιψη και με άγχος**. Άλλες μελέτες τονίζουν ότι η χρήση του Facebook μπορεί να προκαλέσει **αισθήματα ζήλιας**. «Η χρήση του Facebook, ως μέσου παρακολούθησης, γεννά αισθήματα φθόνου, που οδηγούν στην κατάθλιψη» [7].

Πολλές μελέτες ερευνητών συνδέουν τη χρήση του Facebook με ναρκισσισμό. Δεν απορούμε για αυτό. Η έννοια της αυτοπροβολής μέσω ενός προφίλ και μέσω ανάρτησης φωτογραφιών, το κυνήγι των “like” και των εικονικών φίλων κάθε άλλο παρά ταπεινό Ορθόδοξο ήθος φανερώνει. Βρέθηκε ότι δραστηριότητες στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, όπως «η ανάρτηση ενημερώσεων (updates) και φωτογραφιών, είναι αναμφίβολα ενδείξεις ναρκισσισμού»[8]. «Το Facebook μπορεί να θεωρηθεί μια “**εγωκεντρική**” ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης... διότι επιτρέπει στους ανθρώπους να παρουσιάζουν τον εαυτό τους χρησιμοποιώντας ατομικά προφίλ και αναρτήσεις στον τοίχο»[9]. «Όλες οι πλατφόρμες κοινωνικής δικτύωσης όπου η παρουσίαση του εαυτού είναι η κύρια δραστηριότητα του χρήστη προκαλούν ή τουλάχιστον προωθούν **ναρκισσιστική συμπεριφορά**»[10].

Ψυχιατρική μελέτη τονίζει ότι «κάποιες ιδιάζουσες μορφές επικοινωνίας μέσω υπολογιστή, όπως το Facebook ή οι διαδικτυακές συνομιλίες (chats) μπορεί να συμβάλλουν στη **δημιουργία ψυχωτικών εμπειριών**» και επισημαίνει ότι «η κατακόρυφη αύξηση της χρήσης του Διαδικτύου και οι πιθανές ψυχοπαθολογικές επιπτώσεις αποτελούν ένα νέο φαινόμενο της εποχής μας»[11].

Έχει αποδειχθεί ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ιδιαιτέρως το Facebook έχουν **εθιστικό χαρακτήρα**. Υπάρχει, μάλιστα, «αυξανόμενη επιστημονική τεκμηρίωση ότι η υπερβολική χρήση ιστοσελίδων κοινωνικής δικτύωσης μπορεί να οδηγήσει σε συμπτώματα που **συνδέονται με εθισμό σε ουσίες**»[12].

Συχνά οι χρήστες του Facebook κάνουν ψεύτικη παρουσίαση του εαυτού τους, ψεύδονται ή δημιουργούν ψεύτικα προφίλ. Άλλη αρνητική συνέπεια, η υποκρισία. Ο λεγόμενος ψευδής εαυτός του Facebook, η ψευδής παρουσίαση του εαυτού, αποτελεί φαινόμενο, το οποίο αυξάνεται συνεχώς και μπορεί να συνδεθεί, μεταξύ άλλων, και με τις ολοένα και πιο συχνές **περιπτώσεις μοιχείας εξαιτίας του Facebook**. Αμερικανοί δικηγόροι που ασχολούνται με διαζύγια αναφέρουν ότι «όλο και περισσότεροι σύζυγοι χωρίζουν εξαιτίας δεσμών που ξεκινούν στο Facebook». «Στο ένα τρίτο από όλες τις υποθέσεις διαζυγίων το 2011 αναφερόταν η λέξη "Facebook"», σύμφωνα με στοιχεία της Αμερικανικής Ακαδημίας Δικηγόρων Οικογενειακού Δικαίου[13]. Τα ψεύτικα προφίλ στο Facebook ανέρχονται σε δισεκατομμύρια. Επιπλέον, εγκληματικές και εξτρεμιστικές οργανώσεις δρουν μέσω ψεύτικων προφίλ στο Facebook.

Ιδιαίτερη προσοχή χρειάζονται τα παιδιά. Ειδικοί στην Ελλάδα και στο εξωτερικό προειδοποιούν ότι «**τα κοινωνικά δίκτυα δεν είναι χώρος για μικρά παιδιά**». Και όμως, όπως διαβάσαμε, ένας στους δύο Έλληνες γονείς επιτρέπει στα παιδιά του να χρησιμοποιούν τα λεγόμενα κοινωνικά δίκτυα πριν από τα 13 τους χρόνια! Είναι σημαντικό ότι ο πρώην πρόεδρος του Facebook εξηγεί «με ποιον τρόπο τα κοινωνικά δίκτυα αγκιστρώνουν σκοπίμως τους χρήστες και δυνητικά βλάπτουν τον εγκέφαλό μας». «Ένας θεός ξέρει τι κάνει στους εγκεφάλους των παιδιών μας»[14], τονίζει. Πριν από δέκα χρόνια δημοσιεύτηκαν τα σοκαριστικά στοιχεία έρευνας: το 90% των παιδιών ηλικίας 8-16 ετών δήλωναν ότι είχαν δει πορνογραφικό υλικό, ενώ προετοίμαζαν τις σχολικές εργασίες τους.

Τραγικά τα αποτελέσματα έρευνας στην Αυστραλία. Το 50% από τις φωτογραφίες παιδιών που αναρτώνται από τα ίδια ή από τους γονείς τους στο Facebook **καταλήγουν σε ιστοσελίδες παιδικής πορνογραφίας**[15]. **Μέσω Facebook, επίσης, «ψαρεύουν» οι παιδόφιλοι τα θύματά τους**. Άλλη πρόκληση στο Facebook καλεί τα παιδιά να εξαφανιστούν για 48 ώρες με αντάλλαγμα υψηλό σκορ.

Στους εικονικούς κόσμους διαπράττονται βίαια εγκλήματα: **βιασμοί,**

ανθρωποκτονίες, παιδοφιλίες. Η ψηφιακή βία έχει αντίκρισμα σε κρούσματα βίας στην πραγματική ζωή. Ακούσαμε στις ειδήσεις: κινηματογράφησε το βιασμό του θύματός του και τον ανέβασε στο Facebook!

Στα ανωτέρω να προσθέσουμε και τον σοβαρότατο κίνδυνο της αυτοκτονίας, είτε λόγω Διαδικτυακού εκφοβισμού (cyberbullying), είτε λόγω προωθήσεως της στο Διαδίκτυο. Χιλιάδες ιστοσελίδες παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τον σχεδιασμό και την οργάνωση αυτοκτονίας. Ιστοσελίδες και φόρουμ παρακινούν σε αυτοκτονία ή και τη διευκολύνουν[16]. Αλλά και **ομάδες αυτοκτονίας στο Facebook**. Με μη αναστρέψιμα, κάποιες φορές, αποτελέσματα.

Η κατάσταση είναι πραγματικά ανεξέλεγκτη.

Είναι γνωστό ότι ηγετικά στελέχη του Facebook αποχωρούν το ένα μετά το άλλο, έχοντας κατανοήσει «από μέσα» τα προβλήματα. Είναι εντυπωσιακή η δήλωση του πρώην αντιπροέδρου του Facebook ότι τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης **«διαβρώνουν τα βασικά θεμέλια του τρόπου συμπεριφοράς των ανθρώπων»** και η δημόσια ομολογία του ότι αισθάνεται «τεράστια ενοχή» για τη δημιουργία εργαλείων τα οποία **«διαλύουν τον κοινωνικό ιστό»**[17]. **«Δεν χρησιμοποιώ πια αυτά τα μέσα»**, είπε. **«Τα παιδιά μου δεν επιτρέπεται να τα χρησιμοποιούν»**[18].

Πρώην συντονίστρια του Facebook αποκαλύπτει αυτό που είναι γνωστό στους χρήστες του Facebook: **«Σίγουρα πρέπει να είσαι προετοιμασμένος να δεις οτιδήποτε μετά από ένα μόλις κλικ. Μπορεί να “χτυπηθείς” από πράγματα πολύ γρήγορα, χωρίς προειδοποίηση»**[19].

Πρώην Διευθύνοντες Σύμβουλοι και πρώην εργαζόμενοι στο Facebook και τη Google, ειδικοί στην τεχνολογία, ανήσυχοι για τα επιβλαβή αποτελέσματα των κοινωνικών δικτύων, συνασπίστηκαν και δημιούργησαν μία ένωση με την ονομασία **«Κέντρο για μια Ανθρωποκεντρική Τεχνολογία»**[20]. Το Κέντρο, μεταξύ άλλων, διοργανώνει εκστρατείες εκπαίδευσης παιδιών, γονέων και εκπαιδευτικών για τους κινδύνους από την τεχνολογία και την υπερβολική χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης[21]. Στόχος τους να **«προστατεύσουν τους νέους από την ψηφιακή χειραγώγηση και εκμετάλλευση»**.

Επιγραμματικά αναφέρουμε: παραμέληση οικογένειας και φίλων, εγωκεντρική απομόνωση και αισθήματα μοναξιάς, αργολογία, σπατάλη του χρόνου που αποτελεί δώρο του Θεού, περισπασμός του νοός, απόκτηση και καλλιέργεια του εκκοσμικευμένου ήθους του “like”, αλλοίωση του Ορθοδόξου Χριστιανικού φρονήματος, πρόκληση πειρασμών, σταδιακή εξοικείωση με το ανήθικο, το αισχρό, το διεστραμμένο. Η ανθρώπινη επικοινωνία χάνεται, το ίδιο και το εκκλησιαστικό φρόνημα. Η εικονική ζωή επηρεάζει την πραγματική ζωή και είναι ορατός ο κίνδυνος

η εικονική ζωή να υποκαταστήσει την πραγματική ζωή.

Σε όλα τα προαναφερθέντα πρέπει να προστεθεί και το θέμα της παραβίασεως της ιδιωτικής ζωής και της συλλογής και εκμεταλλεύσεως προσωπικών δεδομένων. Το Facebook έχει χαρακτηριστεί ως **«εταιρεία παρακολούθησεων, κατασκοπείας, φακελώματος»**. Μετά το σκάνδαλο υφαρπαγής προσωπικών δεδομένων εκατομμυρίων χρηστών, ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2018 εκστρατεία με τον τίτλο: **«Ήρθε η ώρα. Διαγράψτε το Facebook»**. Την εκστρατεία ξεκίνησε ο συνιδρυτής θυγατρικής εταιρείας του Facebook[22], ο οποίος καλεί τους χρήστες του Facebook να διαγράψουν το λογαριασμό τους. Τον Μάιο 2018 ομάδες ακτιβιστών ξεκίνησαν άλλη εκστρατεία για τη διάλυση του Facebook[23].

Το Facebook έχει παρελθόν παραπλανήσεως των χρηστών του, χρησιμοποιείται ως μέσο απάτης και σύμφωνα με τις δηλώσεις πρώην στελέχους του: «Δεν το συνειδητοποιείτε, αλλά **σας προγραμματίζουν**... όμως τώρα πρέπει να αποφασίσετε πόσα είστε διατεθειμένοι να παραχωρήσετε, πόση από τη διανοητική σας ανεξαρτησία»[24].

Όταν άνθρωποι χωρίς θεολογικές ανησυχίες αντιλαμβάνονται τα προβλήματα, μπορούμε εμείς να αδιαφορούμε και να εμπιστευόμεθα ένα διάτρητο σύστημα;

Η Ιερά Μητρόπολις μας πρόσφατα εξέδωσε έναν τόμο με τίτλο **«Facebook: μέσο κοινωνικής δικτύωσης ή διάλυσης;»**. Ο τόμος αποτελείται από 48 ενδεικτικά κείμενα προς προβληματισμό και κατατίθεται συμπληρωματικά και στο παρόν Συνέδριο. Συμφωνούμε και εμείς με τον Άγιο Κρήτης, ο οποίος κάνει λόγο για «τους κινδύνους, τα κακά και τα σκάνδαλα, τα οποία είναι δυνατόν να προκληθούν εις την Εκκλησία» από τη χρήση του Facebook. Και βεβαίως μας εκφράζει και η σχετική εγκύκλιος της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου. Γι' αυτό **αποτρέπουμε κληρικούς και λαϊκούς από τη χρήση του Facebook, διότι, όπως κατεδείχθη στην παρούσα εισήγηση, η οποία βασίστηκε σε πορίσματα ξένων επιστημονικών ερευνών και μελετών, το Facebook αποτελεί ένα διάτρητο σύστημα που μπορεί να αποβεί ιδιαίτερος επικίνδυνος και κατά τη γνώμη μας πνευματικά επιζήμιος**.

Έχοντας παραθέσει κάποιους από τους κινδύνους, εκτροπές και αστοχίες στη χρήση του Διαδικτύου, θα θέλαμε, κατακλείοντας, να τονίσουμε τη σημασία της προλήψεως, η οποία αρχίζει με την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση. Ξεκινώντας από τα παιδιά, επισημαίνουμε την ανάγκη της εν Χριστώ παιδαγωγίας τους, την επαγρύπνηση γονέων και εκπαιδευτικών, την κατάλληλη ψηφιακή εκπαίδευσή τους, την εφαρμογή ορίων στην παιδαγωγία, αλλά και στη χρήση του Διαδικτύου, την διαρκή επίβλεψη και την καθοδήγησή τους προς το καλό και το ωφέλιμο. Ας μην ξεχνούμε βέβαια: εθισμένοι γονείς, εθισμένα παιδιά.

Οι Ορθόδοξοι πιστοί μας θα πρέπει να διδαχθούν και να κατανοήσουν ότι εμείς χρησιμοποιούμε το Διαδίκτυο, όχι το Διαδίκτυο εμάς. Και πρέπει να το χρησιμοποιούμε ευλογημένα, με εγκράτεια και φόβο Θεού. Δεν είμεθα ψηφιακές οντότητες. Είμεθα άνθρωποι που αγωνιζόμαστε να έχουμε κοινωνία με τον Θεό και με τους άλλους. Και η κοινωνία πραγματώνεται μόνον μέσα στην Εκκλησία δια των Μυστηρίων.

Τα Μυστήριά μας δεν είναι θεάματα προς κατανάλωση, ούτε μπορούν να είναι εικονικά. Η επίσκεψη των πιστών σε ιστοσελίδες, όπως επισημαίνει η εγκύκλιος της Διαρκούς Ιεράς Συνόδου, **δεν αναπληρώνει** τη συμμετοχή μας στη λειτουργική ζωή, ούτε αποτελεί είδος ή εκδήλωση πίστεως. Δεν υπάρχουν ηλεκτρονικά Μυστήρια. Δεν υπάρχουν ηλεκτρονικοί πιστοί. Υπάρχουν μόνον πραγματικοί πιστοί, οι οποίοι μπορούν να κάνουν ευλογημένη χρήση του Διαδικτύου, αλλά χωρίς να χάνουν το κέντρο. Και **το κέντρο είναι πάντα ο Χριστός**.

Σας ευχαριστώ που με ακούσατε.

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

† Ο Γλυφάδας, Ελληνικού, Βούλας, Βουλιαγμένης και Βάρης

ΠΑΥΛΟΣ ο Α΄

ΠΑΡΑΠΟΜΠΕΣ

[1]. Miviludes (Γαλλική Διϋπουργική Επιτροπή Επαγρύπνησης και Αγώνα εναντίον των Σεκτών), 2010.

[2]. Miviludes, 2013-2014.

[3]. Global consumer phenomenon.

- [4]. <https://www.forbes.com/sites/amitchowdhry/2016/04/30/study-links-heavy-facebook-and-social-media-usage-to-depression/#69b39bc64b53>
- [5]. <http://journals.plos.org/plosone/article?id=10.1371/journal.pone.0069841>
- [6]. <https://hbr.org/2017/04/a-new-more-rigorous-study-confirms-the-more-you-use-facebook-the-worse-you-feel>
- [7]. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0747563214005767>
- [8]. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/28170106>
- [9]. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5369147>
- [10]. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4183915>
- [11]. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/22141146>
- [12]. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC5369147>
- [13]. <https://abcnews.go.com/Technology/facebook-relationship-status/story?id=16406245>
- [14]. <https://www.axios.com/sean-parker-unloads-on-facebook-god-only-knows-what-it-s-doing-to-our-childrens-brains-1513306792-f855e7b4-4e99-4d60-8d51-2775559c2671.html>
- [15]. Έρευνα του Γραφείου για την Παιδική Ασφάλεια στο Διαδίκτυο της Αυστραλίας, <https://www.esafety.gov.au/>
- [16]. <https://www.bmj.com/content/336/7648/800.full>
- [17]. https://www.youtube.com/watch?time_continue=1391&v=PMotykw0SIk
- [18]. https://www.youtube.com/watch?time_continue=1391&v=PMotykw0SIk
- [19]. <https://www.bbc.com/news/technology-42920554>
- [20]. <http://humanetech.com/>
- [21]. <https://www.nytimes.com/2018/02/04/technology/early-facebook-google-employees-fight-tech.html?rref=collection%2Fsectioncollection%2Fpersonaltech>

[22]. WhatsApp.

[23]. <https://texnologia.net/omada-aktiviston-xekinoun-ekstrateia-gia-na-kleisoun-to-facebook/2018/05>

[24]. https://www.youtube.com/watch?time_continue=1281&v=PMotykw0SIk

(Πηγή: <http://www.imglyfadas.gr/portal/gr/details.asp?cdPro={A4CD3EBA-CADA-47A2-A1FC-C39720BC4FAC}>)